

ילקוט אושפיזין

לקט אמרים ורעיונות
מדברי רבותינו הקדושים זי"ע
מאיזביצא-ראדזין
על סדר ימי האושפיזין הקדושים

תוכן הענינים

- 2.....סדר האושפיזין
- 3.....אושפיזא דאברהם אבינו (א' דסוכות)
- 7.....אושפיזא דיצחק אבינו (ב' דסוכות)
- 9.....אושפיזא דיעקב אבינו (ג' דסוכות)
- 13.....אושפיזא דמשה רבנו (ד' דסוכות)
- 18.....אושפיזא דאהרן הכהן (ה' דסוכות)
- 21.....אושפיזא דיוסף הצדיק (ו' דסוכות)
- 24.....אושפיזא דדוד המלך (הושענא רבא)

יוצא לאור בס"ד בערב חג הסוכות תשפ"ג

בידי מכון "תפארת ראדזין"

להוצאת והפצת דברי רבותינו הקדושים זי"ע מאיזביצא ראדזין

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עיר התורה והחסידות בני ברק ת"ו תשפ"ג

סדר האושפיזין

קדושת האושפיזין מתעוררת בבני ישראל בימי חג הסוכות

אַזְמִין לְסֵעוּדָתִי אֲשֶׁפִּיזִין עִילָאִין...

[=נוסח הזמנת האושפיזין לסוכה]

רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע מסבר אוזנו בהבנת עניין ה"אושפיזין" וקשר שלהם אל חג הסוכות – וכה הם דבריו:

בפנימיותו של כל יהודי נטוע כנודע כוח רוחני, המגיע מיסודם ושורשם של האבות הקדושים. שכן מידותיהם ומעשיהם הטובים של האבות, פעלו והטביעו חותם קדוש בזרע ישראל כפי שמצאנו בגמרא "ישראל ביישנים, רחמנים, וגומלי חסדים"!¹ ועל דרך מאמר הכתוב: "פִּי חֶלֶק ה' עָמוֹ, יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ".

אלא שקדושה פנימית זו, לרוב נסתרת היא בעומק הלב ומכוסה בפגמים שונים של אדם המתהווים מכוח מעשיו, ולכך אינה באה תמיד לידי ביטוי. לשם הסרת הסתר זה, על היהודי להשתדל בעבודת השם יתברך ולטהר את לבו לפני אביו שבשמיים – אז ממילא מתגלות בקרבו מידות קדושות העליונות, הטבועות בליבו של אדם מישראל מכוח 'קדושת האבות'.

חג הסוכות, זמן שמחתנו, המגיע מיד לאחר יום הכפורים וסדר מחילת עוונותיו של אדם – הינו זמן מסוגל ביותר לכך. במועד נעלה ומרומם זה, מסוגל כל יהודי מכוח אהבת הבורא יתברך ושמחה במצוותיו, לעורר ולהביא לידי גילוי את מידותיהם הקדושות של האבות, הנטועות בעמקי נשמתו.

זוהי כוונתנו באמירת "סדר אושפיזין": לעורר ולזמן ליבנו לכך, שנוכל לקבל ולספוג מקדושתם העילאית של "אושפיזין" העליונים המתעוררת בליבם של ישראל, בימים נעלים אלה של חג הסוכות.

[בית יעקב]

¹ יבמות עט, א.

² דברים לב, ט.

ט"ו תשרי – יום א' דסוכות

אושפיזא דאברהם אבינו

מעשה הבריאה עמד לרשות אברהם אבינו לסייעו בעבודתו

וּנְבָרְכוּ בְךָ כָּל מְשֻׁפָּחַת הָאָדָמָה [בראשית יב, ג]

במדרש מבואר³, כי אפילו ספינות שהיו מפרשות בים הגדול ובמטענן יין, היו ניצולות מן הסערה בזכותו של אברהם. שואל המדרש, מה זכות יש בכך לאברהם, והלוא בין כה היין ברובו הינו "יין נסך" האסור בהנאה? מפרש המדרש, שתועלת עקיפה נצמחה לאברהם עקב כך, שבגין הצפת השוק בשפע יין, היה אף יין הכשר נמכר במחיר זול לאברהם ולכל 'הנפש אשר עשו בחרן'.

מנהיר רבנו בעל "תפארת יוסף":

אברהם אבינו, עקב פעולותיו בהפצת אמונת הבורא בקרב הברואים כמאמר "וְאֵת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְּחָרָן"⁴ וכתרגומו "וְיֵת נַפְשָׁתָא דְשַׁעְבִּידוּ לְאוּרִיָּתָא", שהיה מרגיל שם שמים בפי הבריות כמאמר "וַיִּקְרָא-שֵׁם בְּשֵׁם ה' אֵל עוֹלָם"⁵ – זכה להיות בגדר 'נזר הבריאה' עד שכל הבריאה הייתה שווה עבורו, כמו שאמרו במדרש⁶ על הפסוק "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם"⁷, "בְּהַבְרָאָם" אותיות "אֲבָרָהֶם", היינו שעיקר המכוון בבריאה היה עבור אברהם.

אי לכך, שורת הדין הייתה נותנת שהכול יסייעו לו באשר יפנה, וכל מאורעות עולם יפנו לעזור לאברהם במלאכת הקודש. שהרי כל המכוון בבריאה היה כאמור על אברהם, נמצא אפוא שהבריאה חבה לו כל עצם קיומה. לכן אף מאורע עקיף כספינות המפרשות בים, היה מן הדין שיסייע לאברהם בעבודתו.

³ בראשית רבה, פרשה לט, אות יא. והשווה גם יבמות סג, א. וראה ברכות ו, ב: "כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה".

⁴ להלן, פסוק ה.

⁵ בראשית כא, לג. וכפירוש רש"י: "ויקרא שם", על ידי אותו אשל נקרא שמו של הקב"ה אלוה לכל העולם, לאחר שאוכלים ושותים, אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו, סבורים הייתם שמשלי אכלתם, משל מי שאמר והיה העולם אכלתם!" (עכ"ל רש"י, שם).

⁶ בראשית רבה, פרשה יב.

⁷ בראשית ב, ד.

בכך מסביר מרן בעל "תפארת יוסף" את המובא בחז"ל⁸ אודות הצלחת אברהם בעת 'מלחמת המלכים'⁹ הנזכרת בהמשך הפרשה, שהצלחתו נזקפה לזכות נס משמים כשעפר ואבנים שהיו זורקים עבדי אברהם נהפכים היו לחיצים ובליסטראות, עד שלא יכלו המלכים לעמוד כנגד אברהם וחניכיו ילידי ביתו.

כל זאת בא לו לאברהם מטעם זה גופו, לפי שכל קיום העולם נזקף לזכותו של אברהם אבינו כנזכר, הלכך הדין היה נותן שאף עפר ואבנים שהינם חלקי 'דומם' שבבריאה ייכנסו לשירות אברהם לצרכיו, מכיוון שאברהם בעבודתו בקודש הכניס עניין 'כבוד שמים' בעולם אף בחלק 'הדומם', כשעל ידי לימודו ודרכיו ניכר בעליל אפילו באלה 'שהכול ברא לכבודו'.

['תפארת יוסף', מסכת סנהדרין דף קח:]

*

וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם.. וְאַבְרָם פָּבַד מְאֹד בַּמִּקְנָה בַּפֶּסֶף וּבַזָּהָב

[בראשית יג, ב]

מהו לשון 'פָּבַד מְאֹד' הנאמר ברכוש אברם? [=וראו רש"י: 'טעון משאות']

מפרש רבנו בעל 'מי השלוח':

אברהם אבינו בכל העיתים שעברו עליו עד הנה, החזיק ברכוש מזערי בלבד, והיה בבחינת הצדיקים שעליהם נאמר¹⁰ 'צָדִיק אֵכֵל לְשֶׁבַע נַפְשׁוֹ'. והנה, עקב ירידתו למצרים, הושפע על אברהם רכוש גדול בדמות 'צֶאֱן-וּבָקָר וְחֲמוֹרִים, וְאֶתְנַת וְגַמְלִים'¹¹, והיה בבעלותו כסף וזהב ומקנה.

הרגשת 'כבדות' ירדה בזאת על אברהם אבינו, בחשבו לנפשו 'וכי מה צורך לי בכסף ובמקנה, שמצריכים מצדי התנהלות אחרת מכפי שהורגלתי עד כה!'

לזאת מעיד הכתוב: 'וְאַבְרָם פָּבַד מְאֹד בַּמִּקְנָה בַּפֶּסֶף וּבַזָּהָב' לאמור: כל הרכוש שנפל בחלקו, היה משרה עליו כמין תחושת 'כבדות' כביכול.

[מי השלוח]

⁸ גמרא סנהדרין, קח ב.

⁹ להלן פרק יד, פסוקים יד-טז.

¹⁰ משלי יג, כה.

¹¹ לעיל יב, טז.

גודל השמחה של אברהם אבינו בעת קיימו מצוות ברית מילה

אודות 'מידת השמחה' שאפפה את אברהם אבינו ע"ה בעת קיום מצוות ברית מילה בבשרו, כותב מרן "בית יעקב" דברים גבוהים ורמים – וכה הם דבריו:

בידוע הדבר, שקיום מצוות 'ברית מילה' אצל ישראל מצטיינת היא במידת 'שמחה יתירה' והיא נעשית ברוב גיל וחדווה לדורות עולם, כפי שדרשו רבותינו על מקרא שכתוב "שֶׁשׁ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתְךָ"¹² על מצוות ברית מילה, וחז"ל אף קבעו לאמור כי "מצווה שהיו ישראל מקיימים בשמחה, עדיין עושים אותה בשמחה"¹³!

מהיכן נובעת היא שמחה עצומה זו של ישראל, בעת קיום מצוות 'מילה'??

אומר רבנו, כי השמחה במצוות מילה נובעת מאופן קיום המצווה לראשונה בידי אבינו הראשון אברהם. שכן בעת שנצטווה אברהם על המילה מפי השם יתברך, היה שש ושמח מאוד בקיום המצווה. ומכוח שמחה עצומה זו של אברהם אבינו בעת קיום המצווה, הונחלה השמחה לדורות עולם בעם ישראל עד סוף כל הדורות!

מוסיף ומאיר רבנו הקדוש 'בית יעקב':

"באם נרצה לשער גודל שמחת לבבו של אברהם אבינו בעת שקיים בעצמו מצווה זו לראשונה, אין לנו אלא לתאר לעצמנו שבמצוותו שקיים גנוזה הייתה שמחה כה עצומה, שהייתה שקולה כנגד כל שמחת ישראל לדורות עולם, בקיימם מצווה זו של 'ברית מילה'! בנקל אפוא, לשער גודל שמחת אברהם אז.

[בית יעקב]

וְאַבְרָהָם בֶּן-תְּשֻׁעִים וְתִשְׁעֵי שָׁנָה, בְּהֵמְלוֹ בְּשַׁר עֶרְלָתוֹ

(בראשית י"ז, כ"ד)

לכאורה יש להבין, מדוע נצטווה אברהם אבינו מן השם יתברך על המילה רק לעת זקנותו, עם הגיעו לשנתו התשעים ותשע – ולא מלפני כן?? על שום מה הונח לאברהם משמים להישאר בלתי "תמים", עד לזקנותו המופלגת?

¹² תהלים קיט, קסב.

¹³ שבת קל, א.

מאיר בעניין מרן "בית יעקב":

"עבודת השם" של אברהם אבינו בטרם נימול, כרוכה הייתה מצדו בקשיים בלתי רגילים. שכן מקודם שמל אברהם עצמו, בשעה שגופו טרם נתקדש בקדושת הברית, הייתה כל פעולת עבודה מצד אברהם כרוכה "בעבודות ובירורים" עד אין לשער, לפי שכוחות הגוף החומרניים היו מעכבים בפניו ומכבידים עליו בדרכו. לזאת הוצרך אברהם לכל מיני "עבודות" לשבר את גופו, עד שזו עלתה בידו. ואלו לאחר המילה נפתחו בפני אברהם אבינו שערי קדושה ואורה, וגופו נזדכך ביותר, עד שכבר לא נזקק בדרכו ל"עבודות" כבודות כמקדם.

אך דווקא בשל עובדה זו – מטעים רבנו – נודעה יקרות מיוחדת בעיני השם יתברך לעבודותיו ויגיעותיו של אברהם אבינו **מלפני המילה**, וְחָפֵץ בָּם מֵאֵד. לפי שגלוי וידוע לפניו יתברך, כי בעבודות הללו אברהם קונה לעצמו רוב חיים וחסד, כדרך כל עבודה ובירור שבא מצד האדם, הממציא לנפש אדם חיים וחסד, וזוהי מידה טובה ומעולה לפני אברהם.

אי-לכך, היה הקב"ה ממתין עם ציווי המילה לאברהם כל אותן השנים, למען לא יאבד אברהם מעבודותיו בקודש אלו, שהיה משקיע בהן רוב עמל ויגיעה.

ומדוע הגיע הציווי לאברהם על המילה – בשנת צ"ט לחייו דווקא?? אומר רבנו בעל "בית יעקב" – שאף בזאת טמון חשבון שמים עמוק ומדוקדק. שכן במלאות מאה שנים לחיי האדם, מוגדר האדם בלשון התנא¹⁴ "כאלו מת ועבר מן העולם!" היינו, עיקר שנותיו ושיעור קומתו של אדם נקבע וכלול בסך "מאה" שנות חיים, שהן 'קומה שלימה' במספר, ורק מה שנכנס ונכלל בנפשו בתוך מספר זה נשאר חקוק בה לעולם.

לאור זאת, אלמלי הייתה מילתו של אברהם נדחית עד מלאות לו מאה שנה, היה שיעור קומתו הרוחני של אברהם אבינו יוצא חסר ובלתי ניתן להשלמה, והיה הדבר אצלו בבחינת "מְעֵגָת לֹא-יֻכַּל לְתַקֵּן"¹⁵! הלכך, הגיע הציווי על המילה לאברהם בשנת צ"ט לחייו, בטרם הגיע לשנת המאה, בכך היה סיפק בידי אברהם אבינו לבוא על תיקונו המלא מכל צד.

יוצא למעשה, שבמכוון הגיע הציווי על ברית מילה לאברהם אבינו בשנת צ"ט דווקא לימי חייו, לא לפני כן ולא לאחר מכן: 'לפני כן' לא – כדי שתימלא באברהם סאת דרכיו ועבודותיו בקודש לנחת רוח לפניו יתברך. ו'אחרי כן' גם

¹⁴ מסכת אבות, פרק חמישי, משנה כא.

¹⁵ קהלת א, טו.

כן לא – בכדי שלא ימלאו בינתיים לאברהם מאה שנות חיים, בטרם ייחתם גופו באות ברית קודש.

וכיוון ששלמו צ"ט שנים לימי חיי אברהם – הגיע אזי הרגע המכוון, שבו נצטווה אברהם מלפני השם יתברך על המילה!

(בית יעקב)

ט"ז תשרי – יום ב' דסוכות

אושפיזא דיצחק אבינו

יצחק אבינו ע"ה לפי מידתו בקדושה הוצרך להישאר בארץ ישראל

**וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָּד הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בְיַמֵּי אַבְרָהָם..
וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אַבְיִמֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים.. וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר
אֶל-תִּירַד מִצְרַיִמָּה, שָׁכֵן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אָמַר אֵלָיךְ**

[בראשית כו, א-ב]

מדוע על יצחק אבינו נאסר בעת הרעב לנסוע למצרים – בעוד שבאברהם אבינו לא מצינו כי נאסרה עליו היציאה מן הארץ במהלך 'הרעב הראשון'?

מבאר רבנו הקדוש "מי השלוח":

בידוע כי מידתו של יצחק אבינו הינה 'מידת הגבורה', שיסודה ביראה יתירה בבחינת "פחד יצחק". ומי ששורשו במידת יראה עילאית כזו, עליו לחיות את חייו באופן של 'צמצום' תוך שמירה עצמית מתמדת מכל מכשול שלא יאונה לנפשו, ולבל ייקלע למקום זר ששם עלול לבוא לידי ניסיון במידותיו ובענייניו.

מסיבה זו, היה יצחק מצוה ועומד בזהירות יתירה לבל יעזוב את מקומו בארץ ישראל לצורך חיפוש פרנסה, אלא זקוק היה להמתין עד שתגיע אליו ישועת השם במקומו ובארצו, בהתאם למידת הצמצום שהיה נוקט בה תדיר.

מה שאין כן באברהם אבינו, שמידה אחרת הייתה בו, והיא מידת התפשטות חסדים בבחינת "חסד לאברהם" ויכול היה להתפשט בעבודתו כפי דרכו בקודש מבלי חשש – הלכך לא נזקק הוא למגבלה זו כל עיקר.

ומסיים רבנו הקדוש "אורחות חיים", ב"תשלום" על "מי השלוח", וז"ל:

"וכן בכל נפש מישראל, מי שהוא מכיר תכונת נפשו שהוא 'מוגדר' [=היינו שנפשו גדורה ושמורה מטבעה], מותר לו לנסוע ממקומו ולחזור אחר סיבתו לפרנסה. אכן מי שמכיר נגעי לבבו שיוכל לבוא חלילה ל'התפשטות' [בדבר שאינו ראוי] – זה צריך להמתין על ישועת השם יתברך, שיזמין לו במקומו ובביתו איזה סיבה!" [=עד כאן לשון רבנו 'אורחות חיים'].

["מי השלוח" סוף פרשת תולדות, ו"תשלום" שם]

בהתאם ליסוד האמור, מבאר מרן הקדוש "מי השלוח" הסיבה לכך שאברהם אבינו, לשם מציאת זיווג עבור בנו יצחק שלח את עבדו אליעזר בשליחות מצווה זו, ולא את בנו יצחק עצמו שלא נקף אצבע בעניין, בניגוד גמור ליצחק בעצמו ששלח כידוע את בנו יעקב לבקש אחר זיווג בבית לבן.

זאת לפי שאברהם אבינו ידע והכיר היטב בנפש בנו יצחק כי הוא "שורש כל היראות שבעולם" [=לשון רבנו 'מי השלוח'], והינו נשמר לחלוטין מכל פעולת מעשה אשר תוצאותיה אינן מבוררות ועלולות להתפשט בכיוון בלתי הגון, ועל שום כך הוא יימנע מכל פעולה של מציאת זיווג, מחשש שמא לא יצליח למצוא את זיווגו המתאים לפי שורשו והליכות קדשו. הלכך היה אברהם שולח לתכלית זו את עבדו אליעזר שהוא יצא ויבוא במקומו, בכדי למצוא את זיווגו של יצחק.

["מי השלוח" ח"א, פרשת חיי שרה]

יצחק אבינו לפי מידתו לא היה שייך שיקרב את הבריות לעבודה

וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בְּגֵרָהּ.. וַיִּזְרַע יִצְחָק.. וַיְבָרְכֵהוּ ה'...

[בראשית כ"ו – ו, י"ב-י"ג]

יש להתבונן בנקודה דלהלן:

הנה אצל אברהם אבינו מצינו כי היה עושה נפשות לאמונת הבורא כמאמר "וְאֵת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בְחַרְוֹן"¹⁶, ודרשו חז"ל "אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים", וכן אברהם היה עוסק בנטיעת אש"ל ובהכנסת

¹⁶ בראשית יב, ה, ורש"י שם.

אורחים על מנת להכניס את הבריות תחת כנפי השכינה. אולם ביצחק אבינו, לא מצינו כי ימשיך בהנהגה עליונה זו. מדוע אכן לא?

משיב על כך מרן הקדוש בעל "אורחות חיים" זצ"ל:

דרכו של אברהם אבינו שהיה נוהג ב"מידת החסד", באמצעות מידה זו התפשט בגודל חסדיו ופרש כנפיו על פני יושבי הארץ לקרבם לאמונת הבורא, מבלי הבדל בין אדם לאדם וללא בדיקה לעומקם של מעשי איש ותחבולותיו, אם נקיים ומבוררים המה.

לא כן הייתה מידת יצחק אבינו, שהיה דגול 'במידת הגבורה' ובסוד הצמצום.

אי לכך, היה יצחק עוסק לפי דרכו בקודש בבירורים וצמצומים עד לעומק הדברים כדי שבאמצעות בירורים הללו תצא הצמיחה הפנימית יפה ומבוררת.

זהו בעצם סוד אותה "זריעה" שהיה יצחק זורע בארץ כמאמר הכתוב "וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהֵיבָלָה" – על שום שכל מעשיו והליכותיו של יצחק היו במתכונת "זריעה" זו שמפסדת הזרע בקרקע, אולם מן תמצית כוח הפנימי של הזריעה עולה כפורחת צמיחה יפה ומבוררת המכילה בקרבה כוח נקודת התמצית, כשהוא נקי וזך מכל פסולת. וזהו "וַיִּבְרָכְהוּ ה'" בתוצאה המשובחת של זריעתו, שהיא תרומת מדתו של יצחק.

מכיוון שהיה יצחק אבינו עוסק בבירורים אלו והיה מנפה תדיר את הפסולת מן הסולת, מתוך שירא בנפשו להוציא מתחת ידיו מעשה בלתי מבורר – הלכך לא נמצא אצלו ובמחיצתו מקום לכל אותם 'גרים' מרובים שהתגירו בימי אברהם, לפי שהיו הדרישות במחיצתו של יצחק גבוהות למדי עבורם... על שום כך לא יכלו הללו להימצא תדיר במחיצת קדשו ולהידבק במידותיו ובדרכו המיוחדת של יצחק.

[סוד ישרים לחג הסוכות, עניין ע"ו]

י"ז תשרי – יום ג' דסוכות

אושפיזא דיעקב אבינו

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב רַגְלָיו..

[בראשית כט, א]

מהו לשון "וישב יעקב רגליו" האמור בהליכת יעקב?

מפרש רבנו בעל "בית יעקב":

'קומת אדם' – משולה היא לשיעור דרגתו בקדושה: בעוד שהראש הינו "מלך האברים" בתור משכן השכל ודעת שבאדם, ורומז לדרגה הגבוהה שברוחניות הנפש; הרי "רגליים" לעומת זאת רומזות לבחינות הנמוכות שבאדם, המשולות לרגליים שבהן דורך האדם על פני הארץ.

הכתוב מדגיש בזאת לגבי יעקב אבינו ואומר, כי "חלוקה" זו שתקפה אצל כל אדם באשר הוא – אצל יעקב אבינו היא לא 'תפסה'. שכן יעקב אבינו עבד על עצמו ועל אברי גופו במידה גדושה כזו עד כי **"וַיִּשָׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו"** – היינו שיעקב הגביה "רגליו" שהן בחינות הנמוכות שבגופו להיותן נמשכות אחרי הראש, עד שהתרוממו בעצמן ללכת אחר הראש שהינו משכן השכל.

כה בעצימות הטביע יעקב כוח הקדושה בקרב אברי גופו, עד שכל אבריו כולל אלו שפועלים מבלי דעת אדם נעשו מורגלים בעבודתו יתברך ופעלו לפי השכל, בבחינת מאמר התנא שהעיד על עצמו: **"מחזיק אנוכי טובה לראשי בשל כך, שתיכף עם הגיעי ל"מודים" רוכן הוא מעצמו ומשתחוה!"**¹⁷. משמעות הדברים הינה כאמור, שהגוף נעשה מורגל ודרוך בעבודת הבורא.

(בית יעקב)

*

וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ, וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר..

[בראשית לב, כה]

"וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ". אמר רבי יהושע בן לוי, מלמד שהעלו אבק ברגליהם עד כיסא הכבוד!

[גמרא חולין צא.].

אומר מרן אדמו"ר רבנו גרשון חנוך העניך זצללה"ה בספרו **"סוד ישרים"**:

יעקב אבינו עליו השלום, אף שהיה בבחינת **"וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ"** והיה נדמה בעיני עצמו כבחינת "אבק" שאינו מצמיח, היינו שנעלם הימנו אור הישועה – מכל מקום לא היה מייאש עצמו חלילה, אלא היה בוטח בהשם יתברך בכל נפשו ומאודו כי בוא תבוא הימנו ישועה. וזהו שרומזת הגמרא באמרה **שאבק רגליהם עלה עד לכיסא הכבוד – לאמור: אפילו 'אבק' שברגליו הרומו למקום**

¹⁷ תלמוד ירושלמי, פרק שני דברכות.

הנמוך ביותר שבאדם, "העלה" אותו יעקב במבטו למרומים 'עד לכיסא הכבוד', בתקווה לישועת השם שתגיע כהרף עין!

ומסיים רבנו בזה הלשון:

"וכן פעל יעקב אבינו בלב זרעו עד עולם, בזה שעלה אבק רגליו עד כיסא הכבוד – שיהיה תמיד בטוחות בלבב ישראל בקביעות, אשר אף מי שהוא בדרגה הנמוכה ביותר, מכל מקום לא יסור ח"ו בטחונו מה, ויהיה יודע בטח שיש לו גם כן דרך לעלות עד כיסא הכבוד!"

[”סוד ישרים” לחג הסוכות, עניין ד]

*

כוח אמונתו הגדולה של יעקב אבינו ע"ה ומבטחו בהשי"ת בכל מצב

**וַיִּקְמוּ כָל-בָּנָיו וְכָל-בְּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ, וַיִּמְאֵן לְהִתְנַחֵם, וַיֹּאמֶר פִּי-
אֵרֶד אֶל-בְּנֵי אַבְל שְׂאֵלָה**

[בראשית לז, לה]

”אַבְל שְׂאֵלָה” – כפשוטו לשון קבר הוא.

”ומדרשו – גיהינום. סימן זה היה מסור בידי מפי הגבורה, אם לא ימות אחד מבני בחיי, מובטח אני שאיני רואה פני גיהינום!”

[רש"י]

דרש על כך רבנו הגדול "בית יעקב":

צאו וראו, עד היכן גדלה בזאת אמונתו הפשוטה של יעקב אבינו עליו השלום, ועד כמה הייתה אחיזתו איתנה בה' אלוקיו, אף בימים אלה הקשים מנשוא.

שהרי עד כה היה יעקב אבינו מתהלך לפי תומו, וחש בטוח בנפשו. למרות שלמוד היה בחייו בניסיונות וצרות רבות שהקיפוהו מכל עבר, דוגמת צרת לבן הארמי וסייעתו, רדיפת עשו ואנשיו, צרת דינה עם שכם, מלחמותיו במלכי האמורי, ועוד כהנה וכהנה – מכל מקום ניסיונותיו וקורבנותיו על מזבח הליכתו בדרכי השם יתברך, לא הכהו רוחו של יעקב ולא הרפו את ידיו חלילה. בפרט לאור הידיעה, כי שמורים עבורו חיי עולם הבא 'ואינו רואה פני גיהינום' כפי שסימן מסור היה בידו 'מפי הגבורה', כי לא יעזוב נפשו לשאול ולא ייתן לאיש חסידו לראות שחת. דבר זה בעצמו היה בו חיזוק ותמיכה לנפשו, ונסך כוח ובטחון רב ברוחו.

אלא שבעת "קפץ עליו רוגזו של יוסף" – וניפץ ליעקב כל מבטח חייו בפניו.

שכן כמו לא די היה ליעקב בעצם הגזירה הנוראה שניחתה על ראשו בהיקרע מעמו בחתף אישון עינו ומחמל נפשו 'בן פורת יוסף', שבדמותו ראה יעקב אבינו את המשך שלשלת הקדושה ומסורת ההנהגה בכרם בית ישראל. כביכול אין די עבורו בעצם האסון ובנסיבות הנוראיות בהן יוסף מצא את מותו "חַיָּה רָעָה אֲכַלְתָּהּ, טָרַף טָרַף יוֹסֵף!"¹⁸ אלא נוספה ליעקב צרה על צרתו ושבר על שברו, וכל משענו בחיי עולם הבא היה קורס למול עיניו! שכן מבטחו של יעקב התבטא כאמור בסימן המסור בידו שבניו אינם מתים בחייו, ואלו מעתה לאחור ששיכל בחייו את יוסף בנו, שוב לא נותר בידו כל מבטח ומשען כביכול! נראה היה בעיניו עתה כאלו אבוד הינו משני העולמות, חס וחלילה..

ואם אין די בכל זאת, עוד נוסף לו יגון על יגונו בהסתלקות 'שכינה הקדושה' ששרתה עליו עד כה, למשך כל אותן שנות היעדרו של יוסף! זאת מפאת שקיעתו באבלו על בנו, והרי כידוע 'אין שכינה שורה אלא מתוך שמחה'¹⁹! הייתה זו אפוא "עת צרה ליעקב", שכמוה לא נהייתה מעולם.

והנה, במצב קודר ומייאש זה, עמדה בפני יעקב אפשרות לכאורה, כי יעזוב מעתה כל צדקתו וחיי עבדות השם שלו, וישקיע לכל הפחות בחיי עולם הזה. שהרי 'בן עולם הבא' כבר אינו, אזי לכל הפחות יציל לעצמו חלק 'חיי שעה' בעולם הזה!

אכן יעקב אבינו עליו השלום לא כן עמו, אלא ממשיך הוא בתומו ואוחז באיתנות עבודתו מבלי להרפות כלל, בבחינת "אֲחֻזְתִּיו וְלֹא אֲרַפְנוּ"²⁰! שכן יודע הינו יעקב, כדרך שיודעים זאת צדיקי העולם, שאין שום ערך קיים בעולם מבלעדי השם יתברך, שזולתו אף חיי שעה אין בהם שום טובה וחיים, ואפילו נשימת פיו מכוחו יתברך באה כמאמר "פֶּלַח הַנְּשָׁמָה תְּהִלָּל יָהּ"²¹! שהרי על כל נשימה ונשימה יש לאדם להודות לפני ה'. ממילא אף על חיי שעה הפשוטים יש לו להודות, ובזה דבק עצמו יעקב והתחזק בה' אלוקיו.

זהו סוד כוחו של יעקב אבינו ונחלת חלקו לעולם, שאינו מייאש עצמו בשום מצב שהוא, ומקומו לא יניחו למרות כל ההרפתקאות העוברות עליו. ומדעת קדושים זה נשרש בלב כל ישראל, שיהיה ליבם תמיד דבוק בה' יתברך בכל עניינם ומצבם!

[בית יעקב, אותיות ג, יב]

¹⁸ לז, לג.

¹⁹

²⁰ שיר השירים ג, ד.

²¹ תהלים קג, ו.

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.. [בראשית מז, כח]

מדוע אצל תיבת "ויחי" נזכר אבינו בשם "יעקב" (=בניגוד לפסוק שלאחריו שנתכנה בו "ישראל" – כמאמר "ויקרבו ימי ישראל")?

מבאר רבנו הקדוש "אורחות חיים" זי"ע:

כוחו הגדול של יעקב אבינו וגדולתו המיוחדת באה לכלל ביטוי בכך, שלא זו בלבד בעת עסקו בענייני 'מושכלות' דבק יעקב בקדושה העליונה, אלא אף בעסקו בענייני הגוף היינו בעסקי "עולם הזה" שהם חלקים הנמוכים שבנפש אדם – אף באלה היה יעקב אבינו דבוק ב"שורש החיים" שלו. דבקות העצומה של יעקב אבינו הקיפה את כל חלקי הנפש שבו – למן הפסגה הנשגבה ביותר ועד לתחתית הנמוכה ביותר, ונפשו הגדולה הייתה קשורה בקשר אמיץ לשורשה העליון בשמי שמים מבלי שיור וסייג.

וזהו שמודיע לנו הכתוב: **"וַיְחִי יַעֲקֹב"** – אף במדרגתו התחתונה המכונה "יעקב" כנודע (=מלשון "עקב" שהינו חלק הנמוך שבאדם), דבק יעקב בבחינת "ויחי" היינו ב"שורש החיים" שלו העליונה.

ובאמצעות קדושה נשגבה זו – זכה יעקב למה שלא זכה איש לפניו ואחריו כי **"דמות דיוקנו של יעקב חקוקה מתחת לכיסא הכבוד"**, להיותו בבחינת "מרכבה" ל'כבוד שמים' בעולם (=כמובא במדרש²²).

(תפארת החנוכי)

י"ח תשרי – יום ד' דסוכות

אושפיזא דמשה רבנו

סגולת משה רבנו ע"ה שהיה מנוגב מכל חמדות עולם הזה

וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה, וַתֹּאמֶר, פִּי מִן-הַמַּיִם מְשִׁיתָהוּ

(שמות ב, י"א)

לכאורה ייפלא:

וכי על שום עובדה צדדית זו, שמשה רבנו 'נמשה' בילדותו מן המים – ייקבע על אדון הנביאים שם 'משה' בתורתנו הנצחית לדורות עולם??

²² ראו בראשית רבה, סדר וישלח, פרשה פב: "אמר ריש לקיש, האבות הן הן המרכבה" (ע"כ).

מבאר רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע, מיסוד אביו רבנו הקדוש "מי השלוח":
 השם "משה" – הינו מאפיין את עיקר מהותו וקו אופיו של משה רבנו, גואלן של
 ישראל ורבן של נביאים.

שכן "מים" הללו הנזכרים בכתוב, אינם 'מים' סתם, אלא עניין פנימי רמוז במ.
 "מים" רומזים המה לתאוות העולם וחמדותיו, השוטפות בנפשו של אדם כשטף
 הנהר במרוצתו. "יסוד המים" הינו כידוע מביין ארבעת יסודות הבריאה שמהם
 מורכב אדם (=עפר, רוח, אש, מים), ומן יסוד המים נמשכות להן תשוקותיו
 של אדם ותאוותיו החומריות.²³

מאפיין נוסף שקיים במים – שהינם משוללים גוון עצמי כלשהו.²⁴

מציין לאור זאת רבנו "בית יעקב":

אופיו המיוחד של משה רבנו, אשר רוממו ונשאו מעל כל אדם נברא בעולם –
 התבטא בהיות נפשו של משה רבנו זכה ונקייה תדיר מכל שמץ של חמדה
 עצמית, ובכך שבכל עת היה משה עומד לפני השם 'במצב הכן' לקראת קיום
 רצון הבורא יתברך ומילוי שליחותו, ותו לא. כל ישותו של משה רבנו אומרת
 תדיר 'מילוי רצונו יתברך' מבלי גוון עצמי וללא רצון אישי כלשהו.

הלכך זה שמו וזה זכרו בתורה הקדושה: "משה", ושם זה נאה לו והוא יאה
 לשמו: שכן "משוי" ומסולק הינו משה רבנו מכל 'מים' וחשק שבעולם, ואין
 קיימת בקרבו שום נגיעה אנושית מסוג כלשהו. כל מהותו של משה רבנו הינה
 חטיבה אחת של ביטול עצמי, ונכונות לעשיית רצונו יתברך ומילוי שליחותו.
 השם 'משה' הינו אפוא מבטא את מהותו ואופיו הפנימי של אדון הנביאים.

('בית יעקב' על יסוד דברי רבנו הקדוש 'מי השלוח')

בזאת מסביר רבנו הקדוש "בית יעקב" זי"ע את העובדה, מדוע נבחר משה
 רבנו דווקא, לשליחות העליונה לשמש 'גואלן של ישראל':

לפי ש"שעבוד מצרים" התבטא בעיקר בשעבוד נפשם ורצונם של ישראל
 לאומת מצרים. אי-לכך "גאולת מצרים" זו, שמגמתה העיקרית הינה להפוך
 את בני ישראל לעם 'בני חורין' מן השעבוד לתאוותיו הגשמיות, צריכה לבוא
 באמצעות אישיות מרוממת, שנקייה וחפה בעצמה מכל שמץ שעבוד כזה.

²³ שערי קדושה, שער א וב'; משנת חסידים, מסכת ההרכבה.

²⁴ כן מבואר בספרים, שהמים מקבלים גוון של הכלי שהם בתוכו, או מהשתקפות המראות שלמעלה.

על האיש שנבחר לשליחות קודש זו, להיות טהור מכל רבב של שעבוד הנפש, שכן אם נמצא בליבו שמץ שעבוד כלשהו לרצון עצמי או לתאוות כלשהן, הריהו בעצמו נזקק לגאולה, ואיך ישוחרר הוא?? והלוא "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים", ומכל שכן שאין בכוחו להתיר חבושים אחרים זולתו..

הלכך לתפקיד "גואלם של ישראל" נבחר זה האיש משה רבנו עליו השלום, אשר מעולם לא קם בארץ אדם "בן חורין" אמיתי ומושלם כמוהו, איש החף בנפשו מכל זיק של שעבוד נפשי, מלבד כפיפות מוחלטת אליו יתברך. הוא זה האיש המרומם, שנמצא מתאים יותר מכולם לשליחות האלוקית הנעלה, להוציא את בני ישראל מתחת שעבוד יד מצרים.

[בית יעקב]

משה רבנו ע"ה היה חש בתדירות בהשראה האלוקית שבבריאה

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו.. וַיִּקְחוּ אֶת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה.. וַיִּקְרְבוּ כָל-הָעֵדָה וַיַּעֲמֵדוּ לִפְנֵי ה', וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ, וַיֵּרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד ה'

[ויקרא ט, א, ה-ו]

"לפי שכל שבעת ימי המילואים שהעמידו משה למשכן ושימש בו, ופירקו בכל יום, לא שרתה בו שכינה. והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה: "כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו, ונדע שנתכפר לנו עוון העגל!"

"לכך אמר להם משה "זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ" - אהרן אחי כדאי וחשוב הוא ממני, שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם, ותדעו שהמקום בחר בו!"

[רש"י, להלן ט-כג]

השאלה היא:

מדוע אכן לא שרתה השכינה מקודם לכן, בימים שמיש במשכן? כלום משה רבנו לא ראוי היה שתשרה שכינה במשכן על ידו?

מאיר מרן הקדוש "בית יעקב":

המשכן, תכליתו לגלם את 'השראת השכינה' בין ברואי עולם, ותעודתו הינה המחשת הנוכחות האלוקית בקרב מעשה הבריאה. עבודת הכהן במשכן משמשת עדות לכך, שהשכינה שורה בישראל, ועבודתם רצויה לפניו יתברך.

והנה משה רבנו עליו השלום, במדרגתו העליונה שהיה שרוי בה תדיר, היה חש בתמידות בהשראה האלוקית שבבריאה, שכן 'שכינה מדברת מתוך גרונו' של משה²⁵! כמאמר הכתוב 'פֶּה אֶל-פֶּה אֶדְבָר בּו'²⁶. במחיצתו של משה רבנו, אפוא, הייתה הבהירות האלוקית שרויה בקביעות באופן בלתי פוסק.

אי לזאת, בהירות האור הנדרשת במשכן, אין היא יכולה לבוא מכוח 'עבודתו' של משה. שכן משה רבנו לפי מדרגתו הנשגבה, מעולם לא חסרה אצלו הכרה תמידית בהשראת השכינה, שהיא התכלית העליונה שלשמה נועדו עבודות המשכן בבחינת 'עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל'²⁷! משה רבנו הרי לא נצרך לשום עבודה מיוחדת מצדו כדי להגיע לכלל הכרה נשגבה זו, שפיעמה בקרבו ממילא, הלכך לא הייתה עבודתו של משה במשכן מסוגלת להועיל לישראל למען תכלית נדרשת זו.

אכן אהרן הכהן, לעומתו, מידה אחרת הייתה בו, שהיה שרוי תמיד בקרב קהל בני ישראל בבחינת "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה"²⁸. בעבודתו זו, נוכח היה אהרן באורח ישיר בהסתר האופן ומכסה על האור האלוקי, הלכך היה זה דווקא אהרן הכהן, שנמצא מסוגל ומתאים למלא אחר תעודה זו של השראת השכינה במשכן. באמצעות עבודתו במשכן העדות, היה אהרן הכהן משבר כל כוחות ההסתר, וגורם להשראת השכינה לזרוח במשכן באורח קבע.

היה זה אפוא מכוח עבודתו של אהרן הכהן – ולא באמצעות עבודת משה רבנו, שהשראת השכינה הגיעה לכלל הכרה גלויה בתוככי 'משכן העדות'.

[בית יעקב, פרשת שמיני]

מוסיף רבנו "בית יעקב":

מפאת מציאותו ודרגתו האמורה של משה רבנו, לא היה המשכן נשאר על תילו במשך שבעת ימי המילואים במהלך עבודת משה במשכן, אלא היו מפרקים אותו מידי יום ביומו ולמחרת היה המשכן חוזר וקם על תילו.

לפי שאצל משה רבנו לא שררה מעולם הסתרת בהירות, אי לכך לא היה צורך כפי מדרגתו בקיום 'קבע' של המשכן כי אם רק בשעת 'העבודה', בשביל יותר מכך לא נדרשה עמידתו.

²⁵ ראה זוהר הקדוש, חלק שלישי, דף רלב ע"א (בשינוי לשון).

²⁶ במדבר יב, ח.

²⁷ שבת כב, ב.

²⁸ "הלל אומר, הוי מתלמידי דל אהרן... אהב את הבריות ומקרבן לתורה". (אבות פרק א משנה יב)

רק מיום השמיני והלאה כשהחלה עבודתו של אהרן, שהינה בגדר גילוי הסתר והארת במשכן, נוצר צורך בעמידת המשכן באורח קבוע, על מנת שהמשכן יחל במילוי ייעודו שהינו להאיר אור שכינתו יתברך בתמידות בלבנות בני ישראל.

[בית יעקב, שם]

*

וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם.. [במדבר יב, ג]

לכאורה קשה עד בלתי נתפס דבר זה:

הכיצד היה משה רבנו רבן של נביאים, מרגיש שפלות כה גדולה בנפשו? כלום לא חש משה בעובדה המפליאה וחסרת התקדים כי השם יתברך בכבודו ידבר עמו "פנים אל פנים", כלשון הכתוב?! האם לא היה משה רבנו מודע כלל לזאת, שאך הוא לבדו זכה לכך שעל ידו תינתן תורה לישראל?!

מבאר בזאת מרן הקדוש בעל "מי השלוח":

לאמתו של דבר לא נעלמה ממשה רבנו ידיעה זו כי השם יתברך בחר בו לדבר לבני ישראל, שכן ידיעה זו תמידית הייתה וחי עמה כל הזמן.

רק כסבור היה משה, כי אין בעובדה זו כשלעצמה פלאית ככל שתהא, בכדי להעיד מאומה אודות גדלותו "העצמית" כביכול. שכן זאת ידע משה והכיר בכך, כי אותן מעלות וכוחות שנמצאים בקרבו לא מכוחו העצמי הם ואינם שלו, אלא הכול מלמעלה מגיע אליו מכוח נתינתו והשפעתו של הקדוש ברוך הוא, וכולם נועדו לצורך בני ישראל קדושים בלבד.

הא למה הדבר דומה?? לבעל-הבית שמסדר את שולחנו בכלים וכוסות עבור בני הבית המסובים לסעודה, כשאחת הכוסות ניתנת בראש השולחן לשימוש בעל הבית. כלום בשל עובדה זו יש לכוס "מעלה" על פני שאר כל הכוסות, רק על שום שבעל-הבית העמיד אותה בראש השולחן?? פשיטא שלא! שכן במידה זו יכול היה בעל הבית לבחור בכוס אחרת, ולהניח אותה בראש! אך איתרע מזלו ו'הכבוד' לעמוד בראש השולחן נפל בחלקו שלו – הא ותו לא.

אף כאן, משה רבנו החזיק בעצמו כי הוא אינו ראוי כלל לשבח ולתהילה, וכי בה במידה אילו נבחר איש ישראל אחר שתינתן התורה על ידו, היה זוכה בעצמו לאותן מעלות ומדרגות רמות שלהן זכה הוא, משה רבנו.

ולזאת מעידה התורה הקדושה על משה רבנו, כפי שלא העידה על שום נברא בעולם: "והאיש משה ענו מאד, מכל האדם אשר על פני האדמה!!"

(מי השלוח חלק ב, למסכת סוכה דף כו.)

וְתִדְבֵר מְרִים וְאַהֲרֹן בְּמִשָּׁה... וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם..

(במדבר יב, א, ג)

מה עניין פסוק זה לכאן?

אומר על כך רבנו "מי השלוח":

הלוא דיבורים הללו של אהרן ומרים הגיעו מן הסתם לאוזני משה, מדוע אפוא לא מצינו במשה שיענה עליהם דבר או חצי דבר, ולא התייחס להם כלל, בכדי לטהר לפחות את שמו מכל שמץ של חשד??

אלא שהיא הנותנת:

מכיוון שמשה רבנו כה נמוך ושפל היה בעיני עצמו, כעדות התורה הקדושה – הלכך לא שיער בדעתו כי יש בדבריהם נימת ביקורת עליו, רק ציון עובדה בעלמא ותו לא!

וזהו שמציינת התורה עניוּתו של משה רבנו בדיוק במקום זה:

"וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנָו מְאֹד" – לכן לא עלתה על דעתו של משה כלל מה שאהרן ומרים מדברים עליו.

(מי השלוח)

י"ט תשרי – יום ה' דסוכות

אושפיזא דאהרן הכהן

אהרן הכהן היה ממולא בהשתוקקות קדושה לעבודה

פְּעָמָן זָהָב וְרִמּוֹן, פְּעָמָן זָהָב וְרִמּוֹן, עַל-שׁוּלֵי הַמַּעִיל סְבִיב. וְהָיָה
עַל אַהֲרֹן לְשֵׁרֶת, וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ... וְלֹא יָמוּת

(שמות כח, לד-ה)

מהו "ולא ימות" האמור בכתוב (וראה רש"י), ומה עניין אזהרה זו ל'נשמע קולו בבואו אל-הקדש' הנזכר בהמשך?

רבנו הקדוש בעל "בית יעקב" זי"ע מבאר הדבר כך:

אהרן, הכהן הגדול, ליבו כה ממולא היה בקדושה ובהשתוקקות לעבודה, עד כי בעת כניסתו אל ההיכל לעמוד ולשרת לפני ה' עשוי הינו לשכוח לגמרי היכן הוא נמצא, ונפשו עשויה להידבק לבוראה מתוך כלות הנפש! כדרך שאכן אירע אצל בניו של אהרן נדב ואביהוא, בהקריבם אש זרה לפני ה' – שנכספה וגם כלתה נפשם לאלוקי צורם ונשמתם יצאה בקודש בתוככי אהל מועד.

אי לכך, זקוק הינו הכהן הגדול למעין "תזכורת" בעבודת קדשו, לבל 'תיסחף' נפשו כליל אל על, שכן עליו מוטל לבצע את תפקידו ועבודתו בקודש עלי אדמות כרצון השם יתברך, על מנת לכפר על בני ישראל ולגרום להשראת השכינה בקרבם.

לתכלית זו היה משמש ועומד בגד ה"מעיל", העטור בפעמונים עם רימונים.

שכן בעת אשר "נִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֵאוֹ אֶל-הַקֹּדֶשׁ" היה כהן הגדול שומע באוזניו צלילי "פעמון ורימון", ו'קול' זה היה מחזירו לחיי-חיותו בעולם הזה. שכן זקוק הינו הדור כולו וזקוק הוא הכהן בעצמו לעבודת הקודש במשכן העדות, כאן עלי-אדמות. ואזי ממילא "וְלֹא יָמוּת" הכהן ב'מיתת נשיקה' – מתוך כלות נפשו אל האלוקים!

(בית יעקב; ועיין עוד מה שביאר בסגולת עניין 'פעמון ורימון' בעבודת הכהן גדול)

העבודה אצל אהרן הכהן לא השתנתה מעולם במדרגתה

וַיַּעַשׂ פֶּן אַהֲרֹן... כִּי אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה (במדבר ח, ג)

"כִּי אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה". להגיד שבחו של אהרן, שלא שינה!

(רש"י)

לכאורה מה רבותא בכך שאהרן לא שינה כלום ממצוות הבורא? ומדוע ישנה?!

מבאר רבנו הקדוש "מי השלוח":

לשון "שינה" נושא בקרבו כפל משמעות: (א) לשון "שינוי"; (ב) לשון "כפילות" כמו: "עבר ושנה".

בעת שאדם מצטווה במצווה כלשהי, אזי מטבע הדברים בפעם הראשונה מקיים הוא המצווה מתוך התלהבות ו"ברען" (=להט), המאפיינים קיום מצווה 'חדשה' שמטביע רישום עמוק בנפש אדם.

אולם ככל שנוקפים הימים ופעולת המצווה חוזרת אצלו שוב ושוב – חושי האדם מתקדים, וקיום המצווה לובש אצלו אופי של רגילות ו"מצוות אנשים מלומדה".. שוב אין פועם בקרבו אותו 'להט וחשק' שאפיינו אותו בעת קיום המצווה בזמן "ראשית" שלה. כזה הוא כוחו של "הרגל" באדם שנעשה אצלו מעין 'טבע' – לטב ולמוטב. "חידוש" שבמעשה נעלם, ההתלהבות הראשונית פגה, ואת מקומה יורשת תחושת ההרגל והשגרה.

אכן אצל אהרן – לא כך היה. למרות שאהרן הכהן עסק במצוות "הדלקת הנרות" מידי יום ביומו, מעולם לא איבדה אצלו ההדלקה מן התשוקה הראשית שלה: תמיד ובכל הדלקה, נעשה הדבר על ידו באותה התלהבות וחקיות, כאלו זה לראשונה בחייו עובד הוא עבודה זו ומדליק את הנרות!

זהו החידוש הנפלא, שהיה בולט בעבודת הקודש של אהרן הכהן.

וזוהו שאומר כאן רש"י:

"ויעש בן אהרן" – הוקשה לרש"י, מהו לשון "בן" שבפסוק?? על כך משיב רש"י: "להגיד שבחו של אהרן!" בא הכתוב להדגיש שבחו "שלא שינה", פירוש למרות שמידי יום ביומו חזר על אותה פעולת הדלקה, עם כל זאת לא השתנו פני הדברים אצלו ולא התיישנו וכלל, רק תמיד הייתה פעולת ההדלקה נעשית מצדו כמו בפעם הראשונה, באותה התלהבות ובאותה התחדשות כבהתחלה.

(מי השלוח)

*

וּלְלוֹי אָמַר, תִּמְיָךְ וְאוֹרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ, אֲשֶׁר נִסִּיתוּ בְּמִסָּה, תְּרִיבָהוּ עַל־מִי מְרִיבָה (דברים לג, ח)

"ולמה נתפש אהרן [=בחטא מי מריבה], שנאמר (במדבר) 'ויאמר ה' אל משה ואל־אהרן, יען לא־האמנתם בי להקדישני?' משל לבעל חוב שבא ליטול גרנו של לוזה, ונטל שלו ושל שכנו. אמר לו הלוזה, אם אני חייב, שכני מדה חטא?"

"אף כך אמר משה רבנו: 'אני הקפדתי, אהרן מה חטא?? ועל כך הכתוב מקלסו (דברים לג, ח) 'וללוי אמר, תמיהך ואוריך לאיש חסידך, אשר נסיתו במסה, תריבהו על־מי מריבה!'"

[במדבר רבה, פרשת חוקת, פרשה יט, אות ט]

מה עניין המשל לנמשל?

מנהיר מרן הקדוש בעל "מי השלוח":

אהרן הכהן, אוהב נאמן היה לאחיו משה רבנו עד למאוד, כעדות הכתוב "הלא אהרן אחיך.. וראף ושמח בלבו"²⁹!

והנה מטבע אדם שאוהב לזולת בכנות, שיאהבנו בכל מצב שהוא, אפילו בעת שמכיר בכך שחסרונו של חברו גורם בעקיפין חיסרון לו עצמו, מכל מקום ימשיך באהבתו אליו ולא תיגרע אהבתו בשל כך, כי על כן אוהב נאמן הוא לחברו בכל.

כן הדבר במעשה "מי מריבה", בעת שמשה רבנו תחת לדבר אל הסלע שייתן מימיו היכה בו, והדבר נחשב למשה לחטא. והנה אהרן אחיו, שהיה עומד מן הצד ורואה כיצד משה במעשהו החטיא המטרה, יכול היה לפתח טינה כלפי משה בגין כך שלסוף סובל אף הוא בעניין, שהרי האמירה האלוקית מכוונת הייתה לשניהם – ומכל מקום שתק אהרן ולא העיר למשה כלום ברוב אהבתו.

זהו שהמשיל המדרש את הדבר ללווה שבא מלווה שלו ונטל גרנו שלו ושל שכנו, ואיש שכן הלז למרות שלא היה לו עסק עם הלווה מלבד היותו שכנו ותו לא – מכל מקום החריש ולא אמר דבר.

על זאת קילסו הכתוב לאהרן באמרו "וללוי אמר... לאיש חסידך, אשר נסיתו במסה תריבהו על מי מריבה" – היינו: אף שיכול היה אהרן להצדיק את עצמו ולומר 'הן אני לא חטאתי כל מאומה, ולמה נענש אנוכי ביחד עם משה? מכל מקום החריש אהרן, ובכך עמד בגודל ניסיון, והכתוב מקלסו בשל כך כאמור.

[מי השלוח, חלק שני, פרשת וזאת הברכה]

כ' תשרי – יום ו' דסוכות

אושפיזא דיוסף הצדיק

ויהי פהיום הזה, ויבא הביתה לעשות מלאכתו. ותתפששו בבגדו.. [בראשית לט, יא-יב]

"לעשות מלאכתו". לעשות צרכיו נכנס, אלא שנראית לו דמות דיוקנו של אביו (רש"י)

²⁹ שמות ז, יד.

כ"ק מרן אדמו"ר מוהר"ר אברהם ישכר זצ"ל רגיל על לשונו לצטט מאמר קדשו של הרה"ק רבי יצחק מווארקה זי"ע – בקשר לדברי רש"י הללו.

וכה היו דבריו של אדמו"ר מווארקה:

חז"ל הקדושים אומרים על הפסוק "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה" (בראשית לט, ו):

"כיוון שראה (יוסף) עצמו מושל, התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו. אמר הקב"ה: "אביך מתאבל, ואתה מסלסל בשערך? חייך, שאני מגרה בך את הדוב", מיד "ותשא אשת אדוניו!" (רש"י, שם).

ולכאורה יש להבין:

מה אכן היו מניעיו של יוסף הצדיק, בעת שהחל להיות 'מסלסל בשערו'?

אלא שיוסף הצדיק מחשב היה בנפשו, לאחר שהתמנה כמושל בבית פוטיפר אדונו, שבתור מושל בבית שר הטבחים עליו להיות "מעורה בין הבריות", וזוהי דרך הנכונה לפניו. על כך יצא הקצף השמיימי כלפי יוסף "אביך מתאבל, ואתה מסלסל בשערך"? ואז "אמר הקב"ה: "חייך, שאני מגרה בך את הדוב!" (=אשת פוטיפר).

היינו: מכיוון שראתה אשת פוטיפר את יוסף, והנה הוא הדור בלבושו וקווצותיו עשויות תלתלים כאחד מן הבחורים המצריים, יפה תואר ויפה מראה, מיד "ותתפשהו בבגדו!" כלומר בבגידתו שבמלבושיו הדומים לשל מצרים, וכתוצאה מכך ניסתה לשדל אותו לעבירה, רחמנא לצלן!

בשלב זה, לאחר שנוכח יוסף כי אשת אדוניו מעיזה פניה להחטיא את נפשו, ערך לעצמו "דין וחשבון" על מעשיו בחשבו לנפשו: "הכיצד מגיעה ערלית זו, למחשבה טמאה כזו כלפיי? הרי אין זה דבר של מה בכך!"

והנה מיד בחשבו כן, אמר לנפשו: "לבטח אין זאת אלא על שום ששיניתי מן תארי העברי כאשר היה בראשונה, והחילותי לסלסל בשערי ולהתהדר במלבושי בדומה למצריים – אי לכך קרוני כדברים הללו, שיש ל"סטרא אחרא" כביכול גישה אלי, ובשל כך הגעתי לדאבוני לידי ניסיון מר שכזה!"

באותה שעה "נראית לו דמות דיוקנו של אביו" יעקב, כלומר: נראתה בעיניו (=מצאה חן בעיניו, מלשון "רואה אני את דברי אדמו"ן" – כתובות קח:) דמות דיוקנו של יעקב כפי שהשתקפה מפניו – בזקנו ובפאותיו, ובמלבושיו היהודיים, מבלי שום שינוי!... שזוהי דרך הישרה שיבור לו איש יהודי, לבל יבוא לניסיון!

(כ"ק מרן מוהרא"י זצ"ל – בשם הרה"ק מווארקה זצוק"ל)

**וְלֹא-יִכַּל יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק.. וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ כָל-אִישׁ מֵעֲלֵי, וְלֹא-
עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל-אָחִיו (בראשית מה, א)**

כ"ק מרן מוהרא"י זצ"ל, רגיל בדבריו להזכיר אמרת קדשו של זקנו אדמו"ר הקדוש בעל "חסד לאברהם" מרדומסק זצ"ל, שפירש את דברי הפסוק כך: הנה יוסף הצדיק, לאחר שהושלך בידי אחיו לבור ונמכר על ידם לעבד עד שנתגלגל למצרים, ונמק אחר כך במשך שתים עשרה שנה בבית האסורים.

והנה כעת, לאחר שאחיו באים למצרים ועומדים מול יוסף, לאחר כל אלה ההרפתקאות שעברו על ראשו של יוסף בגין מעשה המכירה של אחיו, היה יוסף יכול בצדק לנטור בליבו לאחיו ולהתרחק מהם כמידת האפשר, כדרך שמצוי אצל בני אדם שמריבים זה עם זה ולאחר זמן עורכים פיוס ביניהם, שהאהבה הראשונה אינה שבה עוד למקומה. אכן יוסף הצדיק לעומת זאת, הכריז באזנם "אֲנִי יוֹסֵף אֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מִכַּרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִם!" ולאחר כל זאת אנו מוצאים בתורה שהתחבר עמם באחוה וברעות ואף בכה על צווארם!

וזהו שאומר הכתוב:

"וְלֹא-עָמַד אִישׁ אִתּוֹ", פירוש: הכתוב מעיד שאין בנמצא שום אדם שעמד במדרגה כזו כמו יוסף, ואין מי שישווה אליו בדבר הזה "בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל-אָחִיו" היינו בהתחברו על אחיו [= "בְּהִתְוֹדַע" מלשון חיבור כמו "וְהָאָדָם יָדַע אֶת-חֲוָה אִשְׁתּוֹ"³⁰]. היינו, שהתורה הקדושה מדגישה בזאת שלא היה עוד אדם כדוגמת יוסף, אשר לאחר כל אשר עוללו לו אחיו, לא די שלא ביקש להתנקם בהם אלא אף חזר והתחבר עמהם! בבחינה זו עמד רק יוסף, ואיש לא עמד עמו בבחינה זו ובדבר זה.

עד כאן – מדברי אדמו"ר הרב הקדוש בעל "חסד לאברהם" זצ"ל מרדומסק.

הוסיף על כל אלה הדברים כ"ק מרן זצ"ל:

זהו אשר הכתוב מקדים ואומר "וַיִּקְרָא, הוֹצִיאוּ כָל-אִישׁ מֵעֲלֵי" – רמז בזאת הכתוב כי יוסף הצדיק היה מוציא מעליו 'כָּל-אִישׁ' היינו כל חלקיו 'האישיים' עד שנעשה ליבו זך וטהור כמאמר "וְלֹא-עָמַד אִישׁ אִתּוֹ, בְּהִתְוֹדַע יוֹסֵף אֶל-אָחִיו!"

[כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל]

³⁰ בראשית ד, א.

